

حائز اهمیت بود.

درآمد کتاب که به قلم ویراستار آن، گابریل سعید رینولدز، با عنوان «مطالعات قرآنی و اختلافات» نگاشته شده است به طور مفصل به پیچیدگی معنای واژگان قرآن برخلاف آنچه در باور رایج بدهی و کاملاً روشن به نظر می‌آید اشاره می‌نماید و این باور را حاصل دو عامل اساسی می‌داند: اول بی‌پروایی مترجمان در انتخاب یک معنا از میان معانی متعدد یک واژه و دوم چاپ نسخه معیار با عنوان «نسخه قاهره» در مصر به عنوان نسخه رسمی قرآن. در قسمت دوم درآمد، رینولدز به مناقشات فزاینده دهه‌های اخیر در باب خاستگاه قرآن می‌پردازد و ادعاهای بحث‌برانگیز افرادی چون لولینگ، ونزبرو، نیوو و لوکنزبرگ را که عمده گزارش‌های مربوط به خاستگاه قرآن در منابع اسلامی در سده‌های میانی را بدون اعتبار تاریخی قلمداد کرده‌اند مورد انتقاد قرار می‌دهد. رینولدز معتقد است این محققان باید با نگاهی نو و فارغ از این منابع به فقره‌های قرآن بنگرند تا تفسیری جدید از آن به دست آید. با در نظر گرفتن این شرایط، فعالیت تجدید نظرطلبان را می‌توان واکنشی افراطی به این مسئله دانست. تجدید نظرطلبان حتی اگر در کنار نهادن روایت غالب از تاریخ و خاستگاه قرآن موفق بوده باشند، هیچگاه موفق به ارائه یک روایت منطقی جایگزین از چگونگی پدیدار شدن قرآن نشده‌اند.

آثار تجدید نظرطلبان بر افزایش مجادله‌ها در قرآن پژوهی مؤثر بوده است. افرادی که دیدگاه‌های تجدید نظرطلبان را می‌پذیرند خاورشناسی سرسخت هستند و افرادی که دیدگاه‌های آن‌ها را رد می‌کنند به زود باوری و دگماتیک متهم می‌گردند.

وی توجه به ارتباط میان قرآن و عهد باستان متأخر را حلقه مفقوده مطالعات اسلامی در دهه‌های اخیر می‌داند که بیشتر محققان آن را از یاد برده یا نادیده گرفته‌اند. از نگاه رینولدز، نویسندگان عموم تحقیقات قرآنی از دیدگاه گذشته‌نگر، یعنی از منظر دانشمندان سده‌های میانه اسلامی، به قرآن نگریده‌اند و مطالعات قرآن همواره آمیخته به مطالعات تفسیر بوده است. رینولدز یکی از علل چنین امری را عدم آشنایی دانشجویان مطالعات قرآنی با زبان‌های کلاسیک یا سامی می‌داند.

رینولدز کنفرانس نوتردام را حرکتی در جهت ارزیابی انتقادی مسائل مطرح شده توسط محققان تجدید نظرطلب و ارزیابی بر اساس نظریات و استدلال‌های آن‌ها و نه بر اساس فرضیات می‌داند. همچنین برگزاری این کنفرانس موجب گردید تا آثار پژوهشگرانی که در پرتو بافت عهد باستان متأخر به قرآن می‌نگرند گسترش یابد و جریان منظم و نویدبخشی در مقابله با هرج و مرج و ناامیدی در مطالعات قرآنی شکل گیرد.

در بخش اول کتاب با عنوان «شواهد زبانی و قرآنی» نویسندگان مقالات با روش تلفیق زبان‌شناسی و تاریخ به مجادلات اخیر قرآن پژوهی پاسخ می‌دهند. اگرچه لوکنزبرگ عمداً ملاحظات تاریخی را در واژه‌شناسی در نظر نمی‌گیرد، اما نویسندگان این مقالات این مهم را به خوبی در نظر داشته‌اند. بخش اول به مقالات مرتبط با شواهد زبانی و تاریخی اختصاص یافته است.

اولین مقاله در این بخش از فرد مکرو دانر^۱ با عنوان «قرآن در پژوهش‌های آکادمیک اخیر: چالش‌ها و نیازها» است. داور ضمن پرداختن به سیر مطالعات قرآنی و پیشینه آن از ابتدا و همچنین ترسیم آینده آن با نگاهی نقادانه به ارزیابی ریشه‌های چالش‌های

عموماً کتاب لوکنزبرگ را نپذیرفته‌اند، آن را به مثابه نقطه آغازی برای تلاش و تمرکز دوباره بر حوزه پیچیده مطالعات قرآنی معاصر تلقی کرده‌اند.

مسئله محوری در کنفرانس نوتردام رابطه قرآن با دوران باستان متأخر است که در دهه‌های اخیر توسط قرآن پژوهان نادیده گرفته شده بود. پژوهشگران بیشتر قرآن را از منظر مفسران سده‌های میانی می‌نگریستند. موضوعات مطرح شده در این کنفرانس موجب شکل‌گیری روش‌های نوین مطالعات قرآنی در تحقیقات قرآن پژوهان گردید.

این کنفرانس و مجموعه مقالات آن از جهت ارزیابی نقادانه مسائل مطرح شده توسط تجدید نظرطلبانی مثل لوکنزبرگ و نقد و بررسی آن‌ها و تشویق به انجام مطالعات قرآنی مستقل از نظر مفسران و با توجه به بافت کهنی که قرآن در آن بافت آمده است

راضیه شریف‌زاده

کارشناسی ارشد علوم قرآنی، پژوهشکده مطالعات میان‌رشته‌ای دانشگاه شهید بهشتی